

الشيخ الفاضل
الشيخ الفاضل
الشيخ الفاضل

تاريخ

جامع الامم الاعظم

ومساجد الاعظمية

H. HOSNO ERDEM
KÜTÜPHANESİ

الجزء الاول

خاص بجامع الامام ومدرسته العلمية

Konya Yüksek İslâm Enst. Kütüphane	
Demirbaş No:	1621
Tasnif No:	

تأليف
الشيخ هاشم الاعظمي

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Demirbaş No:	24453
Tasnif No:	377-8 A7A.T

امام جامع الامام الاعظم
مفتي جامع شيخ عبدالقادر الكيلاني
رحمته الله عنهما

١٣٨٣ هـ - ١٩٦٤ م

مطبعة العاني - بغداد

Azamiye Kolliyesi

15 NISAN 1996

ERZURUM YATIRIM MENKUL DEĞERLER A.Ş.

IV - KATALOG

KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINLARI: 1057

KATALOG NO : Al.1-1
YAPININ ADI : İMAM-I AZAM EBÜ HANİFE KÜLLİYESİ
BULUNDUĞU YER : Bağdad/Azamiye.
RESİM : 11-31.
ÇİZİM : 8 (plân).
İNCELEME TARİHİ : 13.3.1982; 28.1.1987.

TARİHÇESİ:

Ebu Hanife'nin¹ ilk mezarı 150 (767) yılında kerpiçten yapılmıştır². Selçuklu döneminde büyük ilgi gören İmam-ı Azam'ın mezarı üzerine, Alparslan'ın veziri Şeref-ül-mülk Ebu Said el Harezmi, 459 (1067) yılında "Selçuklu tarzı kubbe"³ ile örtülü bir türbe, yanına da bir medrese yaptırmıştır⁴. 914 (1508)'de Şah İsmail'in istilâsı sırasında tahrip edilen İmam-ı Azam türbesi ile medrese, 941 (1534) yılında Kanunî Sultan Süleyman tarafından Mimar Sinan'a yeniden yaptırılmıştır. Cami, türbe, imaret, medrese, ribat ve hamamdan meydana gelen külliye ile, Azamiye mahallesinin etrafı surlarla çevrilerek kale haline getirilmiştir⁵. Şah Abbas'ın 1032-1048 (1623-1638) yılları arasında tahrip ettiği külliye ise Sultan IV.Murad'ın 1048 (1639) seferi sırasında esaslı bir şekilde elden geçirilmiştir. 1080 (1669) yılında vezir Defterdar Mehmed Paşa cami revaklarını; 1085 (1674)'de Sultan IV.Mehmed harim kubbesini tamir ettirmişlerdir⁶.

Cami-türbe ile medrese arasındaki bahçe Vali Ömer Paşa tarafından 1090 (1679); külliyenin dökülen süslemeleri ile minarenin altın kaplamalı külâhı Süleyman Paşa tarafından 1217 (1802)'de yaptırılmıştır. Harim, 1231 (1816) da Davud Paşa; Türbe 1255 (1839)'da Sultan Abdülmecid; külliyenin tamamı ve surlar, 1288 (1871) yılında Sultan Abdülaziz'in annesi Pertevniyal Valide Sultan tarafından tamir ettirilmiştir. Sultan II.Abdülhamid 1321-1328 (1903-1910) yılları arasında, caminin güneyinde sur duvar-

1. İmam-ı Azam olarak bilinen Ebu Hanife Numan bin Sabit, 80 (699) yılında Kûfe'de doğmuş, 150 (767) yılında Bağdad'da vefat etmiştir. Ehlî Sünnet (sünnî) âlimlerinden olup, Hanefî mezhebinin kurucusudur. H.Sabit Şibay, "Ebu Hanife" mad., İ.A. IV, s. 20-28; İmam-ı Şârânî, Tabakat'ül Kübrâ, I, İstanbul, 1968, s. 198-203; Ş.İbrahim El-Azami, Câmîi İmâm-ı Azam ve Mesâcid-ül Azamiye, Bağdad, 1964, s. 13-16.
2. "Makdisî, Ahsen-üt-Tekâsim fi Ma'rîfet-il Ekâlîm'inde, Halife Ebu Cafer Mansur zamanında, 379 (985) de kerpiçten, İmam-ı Azam için merkad, namaz kılmak için de revaklar yapıldığını; halifenin hanımı ile bazı âlimlerin de buraya gömüldüğünü zikreder." H.El Azami, age., s. 31.
3. Bugün, Irak'ta 15 den fazla örneği bulunan ve MAHRUTİ KUBBELER sınıfında incelenen mukarnaslı türbe kubbeleri, Arapça kaynaklarda "Selçuklu Tarzı kubbeler" (el Kibâb-üt Tirâz-iis Selçukî) şeklinde geçmektedir. İbn-i Cübeyr, Rihle, s. 205 de ise, "Selçukîler Bağdad'a gelince, Ebu Hanife (R.A.)'nin merkadi büyük ihtimam gördü. Şeref-ül Mülk Ebu Said, 459'da Şeyh Ömer Sühreverdî (R.A.) kubbesi gibi semalara yükselen beyaz bir kubbe yaptırdı" şeklinde kaydeder. H.El Azami, age., s. 28. Bugün de Zümrüt Hatun, Şeyh Ömer Sühreverdî, Hasan-ı Basrî, İmam Bakır Zübeyr gibi zatların türbelerinin örtü şekline Selçuklu Tarzı kubbeler denilmektedir. Bkz., Beşir Fransis, Bağdad, Tarihuhâ ve Âsaruhâ, Bağdad, 1959, s. 14-15, resim: 6-7; Zeharîf, s. 43; Atahena, Kibab, s.13-14.
4. İbn Esir, Kâmil, X, s. 49-54; Yakut, Mu'cem, IV, s. 254; El Muntazam, X, s. 248 de, Azamiye Medresesi'nin 27 Cumâdel Ahir 459 H.da hizmete açıldığını, bu tarihin, Nizamiye Medresesinin hizmete girişinden 4 ay 13 gün önce olduğu için, Azamiye Medresesi'nin Bağdad'ın ilk medresesi olduğu kabul edilmektedir. M. Cevad, "Evvel-ü Medresetü fil Irak: Medrese-t-ül İmam Ebî Hanife" MECELLE-T-ÜL MU-ALLİM EL CEDİD, VI, Bağdad, 1940, s. 297; H.El Azami, age., s. 90-91.
5. Azzavî, Tarih-i Irak, V, s. 99-100; R.M. Meriç, Mimar Sinan, Hayatı, Eserleri, Ankara, 1965, "Tuhfet-ül Mimarî Bölümü", s. 24; H.Azami, age., s. 49-51.
6. Evliya Çelebi, Seyahatname, II, s. 1405; H.Azami, age., s. 53; Azzavî, Tarih-i Irak, V, s. 101; Samerrai, Hadiseh, s. 261.

- Azamiye Külliyesi

25 TEMMUZ 1992

MADEDE YAYINLANDIKTAN SONRA GELEN DOKÜMAN

IRAK'TAKİ TÜRK MİMARİ ESERLERİ

Yrd. Doç. Dr. Abdüsselâm ULUÇAM

Türkiy - Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi Kütüphanesi	
Kayıt No. :	10107
Tasnif No. :	720-3567 444.1

TANITMA ESERLERİ DİZİSİ: 21

4-Kam.4, s.54
459 y. 459
Sünnî mezhebinin kurucusudur.
el-Bidâye, XI, 65: Methde Ebu Said,
Firdde Ebu Said.
el-Muntazam VIII, 245
bu sayfa için yazılmıştır.
22.11.1993